

gyűjtő: KATONA PIROSKA, SZON DÁVIDA

gyűjtés ideje: 1965.

TART.: KAPOSCZENTBENEDEK NEVADÁSI SZOKÁSAI

3 LAP

Földrajzi mutató: KAPOSCZENTBENEDEK

Szakmutató: XXVIII, 3.

Iratgyűjtő

MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRZÁS

ATVEZETVE AZ EGYSÉCES LTK. 952-cs TETELE ALÓL

A névgyűjtés fontos területe a néprajzi kutatásnak. Az adott nevek utalnak ádivatra, a falu szokásaira, hagyományaira. Tudomásunk van róla, hogy nincs elegendő adat egy teljes névgyűjtemény összeállítására. Mind sürgetőbb feladat tehát pontos, megbízható adatok gyűjtése az Ország különböző területein.

Gyűjtésünk célja, hozzájárulni e fontos néprajzi feladathoz.

Az összegyűjtött nevek nem mutatnak különösebb eltérést az Országos hagyományokhoz. Egyéni jellegzetes vonás nem fedezhető fel.

Gyűjtésünk helye: Kaposzszentbenedek. A falu somogyi község, Kaposvártól 14 km.-re. Lakóinak száma kb. 200 fő. Lakosságának legnagyobb része mezőgazdaságban dolgozik. Többségük ott született.

Gyűjtésünk ideje: 1965 évi Január hó.

A leggyakrabban használatos férfinev: József és János. A megkérdezettek 58 %-a József, János 36 %-ban fordult elő. A fent maradó 6% György, Kálmán, és egyéb férfinev.

A női nevek között is csak nem ugyanez az %-os megosztás. A női lakosság 49%-a Erzsébet. Gyakori a Rozália és a Mária körülbelül azonos arányban. Találkoztunk Ilona, Margit, Irén névvel is.

Bizonyos fokig érvényesül a nevek életkorhoz kötöttsége. Az idősebb generáció és a fiatal nemzedék nevei közt különbséget figyelhetünk meg. Régen használatos nevek: József, János, István. Manapság már kezdenek tért hódítani falun is a városban használható nevek: plé. Tamás, Róbert. Leánynevek Szilvia, Klára, Ágnes. Még mindig találkozunk azonban olyan családokkal, amelyek a hagyományokhoz ragaszkodnak. A név választással kapcsolatban azt tapasztaltuk, hogy a nérvadó a szülők illetve a nagyszülők neve.

Néhány eltérő esettel is találkoztunk. A vallás is közre játszott a névadásban. Huszár Józsefné szül: Bódi Erzsébet elmondotta, hogy gyermekeit milyen meggondolás alapján nevezte el. Fia azért kapta a László nevet, mert abban az évben volt Szent László 700 éves jubileuma. Leánya pedig Margit, mert születésének évében lett Boldog Margit szentté avatva.

Az ősi Magyar nevek hagyományai is élnek még. Nagy Józsefné szül: Bódis Erzsébet székely származású férjének a kívánsága az volt, hogy idegen nvelvra ne lehessen lefordítani gyerekei nevét. Így nevezte el fiait Csabának és Zsoltnak.

Néha a családdal kapcsolatban történt nevezetes esemény döntötte el a névválasztást. Igy Merkei Józsefné sz: Péter Ilona a következőket mondta: "Édes anyám erdélyi lány xxxx vót. Aradon lakott. az első világhaboruba éküttek a szüleim. 1927 ben mönt haza először édes apám és Ilona napkor gvütt vissza. Há ezer körösztütek Ilonának. Az egyes irodalmi művek hatása is érződik a névválasztásban. Szalai Bernátné sz: Lukács Mária mondotta: "Mönyem Vass Margit. Neki van egy kis lánya az első házasságbul való. Elevastuk az Egri csillagok mer' abba ugve sok Vicuska van há' azér' lött Éva."

Szántó Lajosné szül: Vajda Jolán mesélte "Szomszédunkban vót egy zsidó Jolán, azt ugve mög' öté'k, oszt azér' löttém én Jolá'."

Kaposszentbenedek közigazgatásilag Bárdudvarnok községhez tartozik. Át néztük a község 1930-as és 1946-os anyakönyvét, az adott nevek-ből megállapítottuk: Az 1930-as anyakönyvben a női nevek közt érvényesül inkább a hagyomány. Plé. Németh Istvánné szül: Koleszár Rozália leánya Rozália.

Negy Terencné szül: Csiszár Mária leánya: Mária

Kész Józsefné szül: "ezdei Mária leánya: Mária

A férfi nevek közt az ilyen hagyomány kisebb % ban fordul elő.

Az 1946-os anyakönyvet végig nézve ugyancsak azt tapasztaljuk, hogy legnagyobb %-ban a hgyomány érvényesül. Találkoztunk már újabb nevekkel is.

Bene Istvánné szül: Bizvurn Erzsébet leánya: Erzsébet.

Horgas István fia: István

Papp Sándor fia: Sándor

Nagy József fia: József.

Molnár J. szefné szül: Bertalan Margit leányá: Margit

Vető József fia: József stb.

Leg divatosabb név abban az időben Márta és László volt. plé.

Pórel Lajos leánya: Márta

Ilisics József leánya: Márta

Megszólításnál a nevek ritkán fordulnak elő teljes formában. Különböző becézésekkel találkoztunk. Nics egységes szokás a faluban, hogy az idősebbeknek és a fiataloknak milyen becéző neveket adjanak.

Több helyen az idősebb Józsefeket Jóskának szólítják. "Józsi, az csak fiatalabb koromba vótam"-mondta: Gser József. A családban lévő József nevezető kis fiukat Józsikának szólítják. Miha Pálnétol szülő Szalai Julianna halottuk: "Maj' ha ezis mögnyül ezt is Jóskának hívják.

Másutt pedig éppen az ellenkezőjét tapasztaltuk. Papp Józsefné szül: Bődő Mária adat-szolgáltató férje "Má' nem Jóska, halom Józsi" tehát fiatalabb korában becézték Jóskának idősebb korban pedig Józsinak. "Lán' koromban' vótam Bözsi, mast má'örzse vagyok"-mondta Patkó Györgyné szül: Tóth Erzsébet.

A felnőttek nevére kevésbé becézett, mint a gyermekeiké. Flá. Kamarás Péternét szül: Surina Ilona, Ilona néninek, kis/lányát pedig Iluskának, Ilának, Ilikének is szólítják.

"Csak azokat becézzük, akik rá szorulnak. Man vi, ő szorul rá. Ő nyomorék"-mondta: Nagy Józsefné szül: Bódis Erzsébet.

Gyűjtő munkánk alapján levonhatjuk a végső következtetést: Ma is, a régebbi időben is a hagyomány szövi át a neveket. Így tulajdonképpen Apáról fiura száll át a név. A fiu illetve ^{leány} még születése előtt örökli a nevet. A történelmi hagyományok és a város hatása még kevésbé érződik. Ma napság a város és a falu közti különbség még a nevekben érezhető, ellenben ahogy növekszik a falu igénye, emelkedik a kulturája, egyre jobban szakítanak a régi hagyományokkal a nevek megválasztásában is.

Gyűjtési munkáink közben több helyen megértették gyűjtésün célját, míg sokan bizalmatlanul kérdezősködtek, hogy mit akarunk a leánynevükkel, (miért vsináljuk) Neán, hogy becsapjanak bennönket, mondották. Sokszor mosolyogtak raitunk. Ilyenek nek megmagyaráztuk, hogy miért kell a régit, tehát szokásokat, neveket megörökíteni. Meghallgatták és a bizalmatlanság eltűnt, átváltozott közvetelenséggé és barátsággá. Munkánkban igyekeztünk pontosan visszaadni az összegyűjtött adatokat. Reméljük, hogy feldolgozásaink segítségére lesz a hivatalos gyűjtőknek.

Katona Piroska

Simon Mária

Kaposvár Tanítóképző Intézet.